

Nr 352.

Av herr Jönsson i Fridhill, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 353, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen.

Den erfarenhet, som vunnits av den proportionella valmetoden, synes mig innebära en otvetydig besvikelse för dem som i densamma förväntat utslag av den värdefulla rättvisa, som hängivna försvarare alltid framhållit. Härmed är dock ingalunda sagt, att det skulle vara önskvärt utan vidare förkasta denna metod för en generell övergång till majoritetsval, ty inom trängre områden och inom valkorporationer i allmänhet torde densamma vara väl försvarbar och rättvis. Sålunda både beträffande kommunala områden och landsting förefinnas inga skäl, som tala för en återgång från gällande valsätt.

När det däremot gäller val till riksdagens andra kammare, vill det synas, som de ständigt återkommande kraven på förändringar i systemet tydligt giva vid handen, att hur mycket som än kan ändras eller anses böra förbättras, är metoden i sin tillämpning enligt min uppfattning icke tillfredsställande. Både matematiska vetenskapsmän och andra sakkunniga kunna säkerligen aldrig åstadkomma en sådan utformning av systemet, att icke med förbättring i ett avseende uppstå ytterligare nackdelar i andra. Ju mera tillkrånglat och byråkratiskt ett valsystem verkar eller framträder inför den enkle valmannen, ju mindre denne så vida kan bedöma vem som får tillgodoräkna sig hans röstsedel, desto likgiltigare omfattar han röstningsproceduren. Den utformning och utveckling av systemet beträffande andra-kammarval, som synes hägra genom tillskapande av officiella listtyper, ett alltmer tillkrånglat sätt för sammanräkning av rösterna, en utsträckning av valkretsarna utöver den omfattning de i vissa delar av vårt glest befol-

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 4 saml. 138 häft. (350—353.) 2

kade land hava för närvarande, ett tillskapande av de olika partiernas speciella yrkesorganisatörer i stor omfattning med därav föranledda kostnader, partiledningarnas med nödvändighet härav följande större inflytande på kandidatnomineringen etc., är säkerligen icke för folk och valmän en utveckling som kan vara eftersträfvansvärd. Både väljare och deras representanter hava sannolikt behov av att så mycket som möjligt känna varandra. För landets sunda utveckling bör det också vara mest värdefullt, att representationen icke övergår till yrkespolitici, likaväl som en ensidig uppslutning för tillvaratagande av endast vissa befolkningsklassers intressen aldrig bör göras till idealpolitik.

Från dessa utgångspunkter kan jag sålunda icke ansluta mig till ett godtagande av de förändringar av gällande lag för val till riksdagen, som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 353. En återgång till majoritetsvals-systemet i fråga om andrakammarval förefaller i stället väl motiverad efter alla de brister, som visat sig vidlåda nuvarande system och som icke torde avhjälpas med de förändringar, som föreslås i förenämnda proposition.

Jag skulle sålunda vilja påkalla en undersökning angående möjligheten av att återgång snarast kunde ske till enmansvalkretsar och majoritetsval. För att största möjliga rättvisa skulle ernås, är det dock enligt min uppfattning nödvändigt att desamma kompletteras med tilläggsmandat. Om landet exempelvis indelas uti 180 valkretsar, uppstå 50 reserverade mandat, som, efter sammanräkning för hela landet, matematiskt tilldelas olika partier. Med införande av enmansvalkretsar torde också följa behov av upphävande av bostadsbandet. Ävenså torde i en utredning i detta syfte uppmärksamhet ägnas åt den absoluta majoritet av de avgivna rösterna inom valkretsen, som en kandidat skulle behöva för att kunna förklaras vald.

Med stöd av vad som anförts får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 353 ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning i syfte att för val till riksdagens andra kammare snarast ersätta nu gällande bestämmelser med lag om införande av enmansvalkretsar, majoritetsval och tilläggsmandat samt härefter för riksdagen framlägga förslag.

Stockholm den 3 maj 1921.

Sven Jönsson.